

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 15

din 27 ianuarie 2023

Cu privire la examinarea rezultatelor monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, ca urmare a sesizării Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent”

În data de 15 decembrie 2022, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA) a recepționat petiția nr. 55/CJI din 15.12.2022 din partea Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent” (în continuare – CJI), prin care ultima susține că a fost informată de un consumator de servicii media, prin intermediul platformei T(V)E Privește!, despre un caz de nerespectare a legislației media audiovizuale de către serviciul media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”.

Astfel, CJI susține că la data de 28 noiembrie 2022, serviciul media audiovizual „Primul în Moldova” a difuzat programul audiovizual „Tema”. Potrivit petiționarului, pe întreaga durată a programului audiovizual (aproximativ 55 min.), moderatorul Corneliu Ciurea a neglijat cu desăvârșire obligația de a solicita expres participantului programului, Gheorghe Cavcaliuc, să probeze afirmațiile acuzatoare sau să indice, cel puțin, probe care le susțin, pentru a da posibilitate publicului să evalueze cât de justificate sunt acuzațiile. În același timp, petiționarul afirmă că moderatorul a aprobat integral declarațiile lui Gheorghe Cavcaliuc, fără a oferi dreptul la replică persoanelor vizate, precum și contrar obligației de a atenționa participanții asupra inadmisibilității utilizării unui limbaj instigator la ură/violență, și nu a intervenit pentru a stopa utilizarea unor astfel de mesaje vociferate de Gheorghe Cavcaliuc.

Totodată, CJI declară că, pe toată durata emisiunii, moderatorul s-a remarcat printr-o conduită vădit lipsită de imparțialitate și bună-credință, fapt ce încalcă dreptul consumatorilor de servicii media la o informare corectă și obiectivă, deoarece singurul slide, afișat static timp de 4 secunde, la sfârșitul programului de 55 min., „*nu exonerează realizatorul/moderatorul de asigurarea imparțialității*”.

Prin urmare, petiționarul invocă încălcarea art. 13 alin. (1), alin. (7) și art. 17 alin. (5) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA), precum și pct. 20-23 din Regulamentul privind conținuturile audiovizuale, adoptat prin Decizia CA nr. 61/2019.

În contextul celor invocate, în conformitate cu prevederile art. 83 alin. (1), alin. (3) lit. c) și alin. (4), art. 84 din CSMA, ale art. 9, art. 69 alin. (2) și art. 73 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018, Asociația Obștească „Centrul pentru Jurnalism Independent” solicită CA înregistrarea petiției și comunicarea numărului de înregistrare, dispunerea efectuării controlului privind circumstanțele de fapt semnalate, examinarea petiției și informarea petiționarului în termenele prevăzute de lege.

În temeiul prevederilor art. 83 alin. (2) din CSMA, precum și în scopul examinării obiective a tuturor circumstanțelor sesizate, prin scrisoarea nr. 1899 din 27.12.2022, CA a solicitat „TELESISTEM TV” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, să prezinte înregistrarea video a programului menționat în petiție și să-și expună opinia referitor la cele invocate de CJI.

La data de 03 ianuarie 2023, prin scrisoarea nr. 01/23 din 03.01.2023, „TELESISTEM TV” SRL a comunicat CA următoarele: „*După cum a menționat petiționara în petiție, ea cere monitorizarea emisiunii de autor TEMA difuzate pe data de 28 noiembrie 2022. Scrisoarea Consiliului Audiovizualului a fost recepționată prin e-mail, la data de 30 decembrie 2022. Cu toate acestea emisiunea a fost difuzată pe 28.11.2022. Astfel, cu părere de rău, la momentul recepționării solicitării dvs. de prezentare a înregistrării video a emisiunii aceasta nu poate fi prezentată, deoarece solicitarea a parvenit după expirarea termenului legal de păstrare de către furnizor a*

înregistrărilor programelor sale (art. 24 alin. (2) al Codului serviciilor media audiovizuale). Mai mult ca atât, în petiție nu se conține nicio motivare, doar o învinuire moderatorului în lipsa imparțialității. De exemplu același petiționar până la ultimul timp formula petițiile cu mult mai amplă și clară motivare (a se vedea petițiile 47/CJI din 31.01.2022, etc.), ceea ce este obligatorie conform codului administrativ dar și prezintă și un semn de bună-credință.”

Prin urmare, CA a efectuat monitorizarea programului audiovizual „Tema” în baza înregistrării păstrate pe pagina web oficială a serviciului media audiovizual „Primul în Moldova” <https://primul.md/tema-gheorghe-cavcaliuc-live-2>.

Rezultatele monitorizării au atestat că, la data de 28 noiembrie 2022, serviciul media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova” a difuzat programul audiovizual „Tema” cu Cornel Ciurea, invitatul căruia a fost liderul Partidului Politic „PACE” – Gheorghe Cavcaliuc, cu care s-au discutat prin intermediul aplicației skype (durata programului: 54 min. 23 sec.).

În cadrul interviului au fost puse în discuție subiecte legate de revenirea politicianului în țară, activitatea actualei guvernări, proteste, pașii următori în politică, proiecte de legi, precum și acțiunile PACE.

Astfel, conform analizei efectuate a programului audiovizual „Tema”, invitatul recurge la mai multe acuzații către: Președinta statului – Maia Sandu, Partidul politic „PAS”, Consilierul prezidențial – Dorin Recean, șefa Procuraturii Anticorupție – Veronica Dragalin, ex-procurorul general interimar – Dumitru Robu, Viceprim-ministrul – Andrei Spânu, Ministrul Justiției – Sergiu Litvinenco, precum și către instituții de stat cum ar fi: Procuratura Generală, MAI etc. Invitatul, în cadrul interviului, a venit cu mai multe acuzații:

[02:38] „[...]PAS nu sunt bineintenționați, nu sunt ceea ce au declarat, dar sunt niște criminali, care înjosesc și sărăcesc poporul RM[...]”.

[03:14] „Cât de mult efort nu depune Maia Sandu împreună cu gașca sa de corupți și de persoane controlate din instituțiile de drept, pe care le-a capturat, n-o să le meargă, fiindcă poporul nu mai crede, nu mai susține, ei nu mai au legitimitate, oamenii vor ca această guvernare și Maia Sandu să plece în demisie[...]”.

[04:30] „[...]regimul Maiei Sandu și toți cei din PAS, pe toți, absolut toți, care încearcă să-i critice sau să spună lucrurilor pe nume sau să sară în apărarea poporului, ei îi numesc criminali, le pornesc dosare penale sau dosare contravenționale și scopul este unu – de a închide gura oamenilor care îndrăznesc să-i critice sau să apere poporul. Legea nu este aplicată proporțional pentru toți, pentru ai lor, ei pot să ucidă un om și o să spună că nu-i drept, așa cum știm noi cum ei fac de obicei, dar pentru cei din opoziție sau un simplu cetățean pentru o găină sau pentru că au mers la roșu poate să-i bage la pușcărie pentru ani grei[...]”.

[05:13] „Am primit informații de pe canalele mele din cadrul oamenilor pe care le mulțumesc, Dorin Recean, care este consilierul Maiei Sandu și este secretarul Consiliului Suprem de Securitate, cu o lună de a fi numit în această funcție înaltă, i-a fost clasat un dosar penal. Dorin Recean avea calitatea de învinuit într-un dosar penal care se afla la procuratura anticorupție[...]”.

[05:56] „[...]Ea [Maia Sandu] cu ușurință a dat indicații fostului procuror general, Dumitru Robu, care era și el de buzunar și într-o secundă i-a închis dosarul penal[...]”.

[07:06] „[...]Am văzut că doamna [Veronica Dragalin] nu a vrut să ia atitudine față de scurgerile de informații despre toate crimele și ilegalitățile făcute de ministrul Justiției și alții[...]”.

[14:17] „[...]Nu mai pot oamenii să trăiască în sărăcie, în frig, în umilința aceasta, în minciuna totală, care o tirajează în fiecare zi Maia Sandu și cei din PAS. Oamenii, într-o zi, eu vă spun în modul cel mai serios, dacă astăzi mai sunt organizate anumite: transport ca oamenii să ajungă la proteste mai aproape. Cuțitul ajunge la os. Oamenii să vină la protest cu bicicleta, cu căruța, cu șareta, pe jos o să vină[...]”.

[22:49] „[...]și în MAI sunt lingăi, neamuri și apropiați ai Maiei Sandu și ai PAS, care încearcă cumva să păstreze și să țină la guvernare această guvernare nocivă și incompetentă[...]”

[27:32] „Vă aduceți aminte, în campania trecută eu am arătat narcomani, pe care PAS a vrut să-i pună pe liste la parlamentare și pe care a vrut să-i facă miniștri.”

[27:40] „De ce ei [alte partide din opoziție] nu încearcă să iasă și să protesteze în fața acestei guvernări? Pentru că, probabil, au niște înțelegeri cu guvernarea.”

[30:35] „[...]De ce nu recunoașteți că voi [PAS] sunteți cei, care ați comis o grămadă de ilegalități și voi va permiteți să faceți orice pentru voi și în interesul PAS-ului, dar cetățeanului simplu i se interzice măcar să se uite la soare? Asta este foarte grav.”

[37:32] „[...]Dacă opoziția nu va interveni, dacă nu vom ridica poporul la proteste, ca să spună „nu” inclusiv acestei legi, și nu numai acestei guvernări, toți o să plângă în pumn și o să creeze din Republica Moldova, PAS-ul va crea din Republica Moldova, credeți-mă după aplicarea acestei legi, o colonie a PAS-ului, o rețea întreagă de oameni șantajați și agenți ai structurilor statului sau o mare pușcărie, știți de ce? Pentru că, conform acestor legi care sunt, ei vor putea intercepta și urmări pe cine vor, de unde vor și cum vor. Dacă până acum trebuie să facă acest lucru polițist, anchetator, procuror, judecător, să judece în instanța de judecată, după aplicarea acestei legi, doar doi oameni din SIS, unul scrie o miunciuna, care o văzut-o pe facebook și altul scrie deasupra „aprob” și te pune la interceptare dnul Ciurea, pe matale sau pe mine, îl urmărește pe cela sau pe cela.”

[39:09] „SIS-ul este în totalmente subordonat politic, noi astăzi nu avem o instituție a statului care se servească poporului. Noi astăzi avem o instituție a statului care servește Maiei Sandu și PAS. Și în general, astăzi în Republica Moldova nu există instituții libere și independente.[...]Dar ce înseamnă lege pentru PAS și Maia Sandu? Ei au schimbat orice lege că nu au putut să numească o verișoară în funcție. Noi am văzut, de aceea trebuie toată lumea să intrăm în esență și să ne opunem acestei legi, asta e foarte important și crucial. Noi nu mai vorbim despre drepturile și libertățile fundamentale ale omului [...]”

[42:02] „[...]Dar cum se întâmplă, o țară care este în război, Ucraina, oamenii noștri, moldoveni, se duc și cumpără de la ei, lapte, ouă, pâine, ulei și alte produse alimentare. Deci, situația este mult mai gravă decât a fost vreodată. Totodată noi, Republica Moldova, plătim cel mai scump preț la energia electrică din toată Europa. De ce? Din cauza incompetenței acestei guvernări[...] Colegii mei nu mi-au dat niciun material unde clar, concret cineva să spună că susține sau o respectă pe Maia Sandu sau PAS. Toată lumea îi urăște de mama focului și oamenii nu mai pot. Eu n-am văzut, sincer vă spun, atâta răutate în ochii oamenilor față de un conducător de stat, cum acum este față de Maia Sandu și PAS[...]”

[44:13] „[...]Situația este catastrofală, așa situație n-a mai avut loc în Republica Moldova, este fără precedent și, pe lângă aceste lucruri, toate ajutoarele de sute de milioane sau banii împrumutați de actuala guvernare sunt furați la greu de PAS și de exponenții PAS-ului, asta e percepția oamenilor.”

[47:53] „Și vreau să vă spun din informațiile pe care le am eu, că sfadălie așa de mare a fost la ei, mai ceva decât în grupările criminale, când se bat între ei hoți în lege. Adică așa de multe amenințări și așa de multe chestii de divergențe la nivel de miniștri, președinte de țară, deputați și așa mai departe. ... Dar este și această bătaie pentru sferele de influență. Băieții aceștia nu mai satură de furat, domnule Ciurea și stimați cetățeni ai Republicii Moldova.”

[49:26] „[...]Ei încep a străda pe interior, ei deja să încep a uita unul la altul care s-o făcut casă mai mare, timp de un an de zile, de când sunt la guvernare, cine și-a cumpărat mașina mai luxosă, câte milioane are Spînu în cont și cât a furat din gaz și din lumină sau din altceva[...]”

[50:36] „Ce se spune în acele mesaje pe care le-a văzut toată lumea? Că el [ministrul justiției Sergiu Litvinenco] a coordonat cu Doamna să-i facă cauză penală lui Igor Dodon. Vedeți care-i situația? Și Litvinenco, și ceilalți încep a șantaja. Spînu șantajează că el din banii murdari furați de la cetățeni finanțează PAS-ul și anumite campanii care trebuiește pentru partid. Și dacă mă dați afară, eu amuș o să deschid gura, n-o să mai dau banii, pe care i-am ascuns în offshore. Litvinenco spune că «eu o să încep a povesti, pentru că asta n-am făcut din capul meu, asta Dvs. mi-ați dat o indicație».”

În contextul acuzațiilor aduse de invitat, trebuie de menționat că:

- În ceea ce privește proiectul de lege, care se referă la activitatea Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, la data de 25 noiembrie 2022 Serviciul a comunicat următoarele: „Principalele cauze care au condiționat necesitatea revizuirii legislației în domeniu sunt schimbarea radicală a mediului de securitate atât la nivel național, cât și regional, cadrul normativ actual depășit de timp și care nu mai răspunde la amenințările fără precedent la care este supus statul, precum și necesitatea modernizării Serviciului.

Modificările propuse prevăd detalierea atribuțiilor SIS pentru o mai bună delimitare a activităților ce țin de competența instituției de cele ale altor organe ale statului, precum și eficientizarea și realizarea în condiții optime a misiunilor Serviciului. De menționat că proiectul de lege privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă este unul inovativ și are drept scop ajustarea activității Serviciului la dinamica riscurilor și amenințărilor cu impact asupra securității naționale. Reiterăm că, actualmente, nu există un act legislativ distinct care să reglementeze desfășurarea activității contrainformative și activității informative externe, cu scopul de a preveni riscurile la adresa securității țării. La fel, vor fi create mecanisme suplimentare de control asupra activității SIS, ce vor oferi garanții complementare în vederea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în cadrul realizării activității de informații și contrainformații. Printre acestea se regăsește obligația de informare a persoanei în privința căreia anterior au fost realizate măsuri contrainformative. Actul normativ prevede instituirea mandatului judecătoresc, care reprezintă autorizarea, de către instanța de judecată, de a efectua măsuri contrainformative. Astfel, va fi asigurat controlul judiciar al activității SIS. Proiectele de acte normative sunt orientate spre ajustarea legislației în domeniu la acquis-ul comunitar european și oferirea de noi instrumente pentru a diminua probabilitatea de materializare a riscurilor la adresa securității naționale. Mai mult, acestea vor permite consolidarea și intensificarea controlului statului și societății asupra activității Serviciului și excluderea posibilităților de abuz.” Din acest considerent, modificările care sunt prezentate în proiectul de lege nu aduc restrângeri sau limitări ale drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, ci sunt direcționate spre îmbunătățirea situației în țară și ridicarea nivelului de securitatea națională.

- Știrea despre deținerea banilor nedeclarați în zonele offshore ale vicepremierului Andrei Spînu a apărut în spațiul mediatic după o investigație a liderului Partidului Politic „ȘOR”, dar vicepremierul a venit cu o reacție la acuzațiile date. „Ce a prezentat acest personaj nu este un document, dar o hârtie desenată la calculator. [...]Nu dețin acești bani și nici companiile vizate nu dețin aceste conturi”, a declarat Spînu. La fel și Președinta statului a comentat aceste informații, susținând că toți banii vicepremierului Andrei Spînu sunt câștigați legal, în sectorul privat.

Respectiv, declarațiile invitatului, menționate mai sus, prezintă opinia proprie a acestuia, iar moderatorul programului nu a intervenit pentru a asigura informarea corectă și echilibrată a publicului, ci a susținut declarațiile și a tolerat atitudinea invitatului. Astfel, declarațiile invitatului n-au un substrat factologic suficient, pot induce în eroare publicul în privința faptelor, ceea ce a fost acceptat de către moderatorul programului, fără intervenții pentru a echilibra afirmațiile lui Gheorghe Cavaliuc.

Pe parcursul programului, moderatorul nu doar susține toate declarațiile invitatului, ci le completează cu informații și afirmații precum:

[12:10] „Da, mie mi se pare un coșmar adevărat ca un procuror anticorupție, numit în cadrul unui concurs dubios de către guvernare, să investigheze această guvernare.”

[20:17] „Dle Cavaliuc, spuneți-ne, vă rog, dar în poliție această stare și noi tot am văzut scurgerile cu 15% din efectiv plecați. Dar, totuși, starea asta moral-psihologică din rândul polițiștilor se datorează înțelegerii că guvernarea nu este bună sau actuala guvernare nu au știut să loializeze polițiștii, nu au știut să le ofere ceea ce doresc ei, s-a vorbit despre faptul că sunt nevoiți să lucreze sâmbăta și duminica, nu au sporuri, nu au adaosuri. Cum vedeți această situație?,”

[27:12] „Dvs admiteți că nu toate informațiile au ajuns la noi, acolo se dă dozat informația, da? Sunt și lucruri mai grave, nu excludeți?”

[30:52] „Dle Cavaliuc, totuși, lupta dvs. politică cu actuala guvernare implică anumite etape: prima etapa sau a doua etapa a fost crearea acestui comitet al salvării, pentru că, bun, protestele au fost lansate de partidul „ȘOR”, după care au mai venit partide politice, inclusiv „PACE”, consolidând acest front al opoziției. Nu toate partidele din opoziție au aderat la această mișcare, cum vedeți următorii pași ai acțiunilor de protest, pentru că ați remarcat și dvs. că această guvernare nu va pleca cu una, cu două, fiind rugată frumos și diplomatic de către dvstră și de alți opozanți să plece? Deci vor fi, probabil, în viziunea dvs., întreprinse și alte măsuri?”

[34:31] „Am văzut în aceste scurgeri, dialoguri interesante între liderul Congresului Civic și consilierul de taină al Președintelui, Maia Sandu, deci vedem că, într-adevăr, guvernarea vrea dezbinare și dezbinarea, deocamdată, totuși, un pic persistă, nu toate partidele întră în această horă a protestelor.”

[36:49] „Ați vorbit într-un live despre lărgirea împuternicirilor SIS-ului. Este o intenție a guvernării de a oferi atribuții noi, de exemplu, posibilitatea, și ați comentat-o în acest live, că posibilitatea de a fila fără autorizații așa a procuroricești. Sunt și alte prevederi în această lege. Ce vi se pare extrem de periculos în această lege, pentru că această lege deja a ajuns în Parlament și, în scurt timp, deja o să fie aprobată, având în vedere mașina de vot a PAS-ului.”

[40:08] „Da, eu totuși cred că, probabil, aveți dreptate, că instituții libere nu mai avem, dar oamenii în aceste instituții care se pot opune guvernării totuși să fie și așa cum ei sunt la poliție, oameni care vă contactează și vă furnizează informații probabil sunt așa oameni și la SIS.”

[44:37] „Dnii Cavaliuc sunt de acord, dar totuși important că în acest avânt protestatar care aveți să nu uitați și de partea a doua a activității politice, adică pregătirea unor acțiuni care să dea rezultate în cazul în care veți ajunge la guvernare. Pentru că, de multe ori, avem protestatari foarte eficienți și înflăcărați, dar când se ajunge la guvernare, știți, capotează lamentabil pentru că nu au, bun, PAS este un exemplu în acest caz.”

[46:32] „În ultimul timp aflăm și despre niște scindări în interiorul PAS-ului, acolo se pare că s-au încins niște lupte între diverse grupuri de influență. Dvs. sunteți o persoană informată, care, după cum și ați spus, obțineți informații din diverse surse, aveți ceva confirmări și informații despre confruntarea în interiorul PAS-ului, care are loc sub covor cum se zice.”

[48:15] „Să înțeleg că ei toți s-au unit împotriva Maiei Sandu și împotriva consilierilor din afară, dar în același timp persistă și confruntări între ei, da?”

[49:50] „Totuși, deocamdată, ei păstrează unitatea, ați văzut în cazul dlui Litvinenco, atunci când s-a cerut demisia în Parlament, ei au luat apărarea, chiar dacă dnul Litvinenco a ieșit șifonat după aceste scurgeri. Imaginea lui a avut de suferit, zic eu, rău de tot. Și PAS, totuși există aici o complicitate a grupului.”

În cadrul interviului, moderatorul formulează întrebări tendențioase, sugerând răspunsurile. Astfel că invitatul și moderatorul au o poziție unică, fără a asigura echilibrul de opinii. În acest caz, nici consumatorul nu are alternativă să gândească alt răspuns, decât cel care a fost stabilit inițial de moderator.

Așadar, Legea nr. 64/2020 cu privire la libertatea de exprimare definește termenii „fapt”, „judecată de valoare” și „judecată de valoare fără substrat factologic suficient”:

„fapt” – eveniment, proces sau fenomen care a avut sau are loc în condiții concrete de loc și timp și a cărui veridicitate poate fi dovedită;

judecată de valoare – opinie, comentariu, teorie sau idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit;

judecată de valoare fără substrat factologic suficient – judecată de valoare care se bazează pe fapte care nu au avut loc sau pe fapte care au avut loc, dar a căror expunere este denaturată până la falsitate.”

Astfel, analizând declarația moderatorului privind concursul numit „dubios”, realizat de Consiliul Superior al Procurorilor, în urma căruia a fost numită în funcție Veronica Dragalin, mai întâi, putem invoca faptul că moderatorul exprimă opinia proprie și subiectivă, dând aprecieri concursului pentru alegerea procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție, neavând o bază factică.

În acest context, CSP a publicat pe pagina web oficială rezultatele concursului pentru funcția de procuror-șef al Procuraturii Anticorupție, precum și criteriile după care candidații au fost evaluați. Conform comunicatului CSP, în urma interviuării și completării fișelor de evaluare a patru candidați la funcția de procuror-șef al Procuraturii Anticorupție, Veronica Dragalin a obținut cel mai mare punctaj – 72,15 puncte. Ministrul Justiției, Sergiu Litvinenco a venit cu o reacție în urma numirii Veronicăi Dragalin în funcție: „Oricare juriu care alege în baza meritelor, ar fi ales-o de Veronica Dragalin, având în vedere experiența de procuror federal în SUA, având experiență bogată în gestionarea dosarelor de corupție în rândul politicianilor americani.”

Prin urmare, informația în programul audiovizual monitorizat a fost prezentată dezechilibrat, iar moderatorul a făcut afirmații generalizatoare fără acoperire factuală și în baza unui caz pe care nu l-a documentat, prezentându-și propriile opinii subiective drept fapte.

La câteva minute distanță, moderatorul a relatat încă o situație, în care polițiștii ar pleca din MAI, evidențiind și procentul celor plecați. Cu toate acestea, instituții competente, precum MAI, Guvernul etc. nu au confirmat informațiile prezentate de moderator, prim urmare reliefăm că sunt speculații bazate pe un zvon.

În mare parte, nici cele spuse de invitat și nici cele spuse de moderator nu au un suport factologic demonstrat, concluzia aparținând lor, fără a putea fi probată. Prin urmare, este vorba despre o opinie unilaterală și subiectivă, neprobată de fapte. În conformitate cu art. 13 alin. (1) lit. b): *„În virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie să respecte următoarele exigențe: b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.”*

La fel, moderatorul trebuie să se ghideze de principiile corectitudinii, echilibrului, imparțialității și al responsabilității când prezintă o informație publicului, pentru a-l informa corect pe ultimul fără a-l induce în eroare.

În conformitate cu art. 11 alin. (1) din Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002, *„Bună-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic.”*

Lipsa elementului de imparțialitate și obiectivitate a fost evidentă, prin felul în care au fost selectate subiectele de discuții, indicând predilecția serviciului media „Primul în Moldova” de a favoriza sau defavoriza o anumită persoană fizică, partid ori instituție. Pe parcursul interviului sunt aduse acuzații în adresa guvernării, instituțiilor statului nu numai de către invitat, ci și de către moderator, care accentuează intenția acestuia de a crea o imagine pozitivă a invitatului. Afirmațiile moderatorului dau dovadă de lipsa bune-credințe, acesta recurgând la informații și argumente sursa cărora nu poate fi dovedită și care, drept rezultat, pot servi la manipularea percepției publicului, inducerea în eroare a acestuia, precum și pot crea premise pentru formarea unei opinii distorsionate a realității.

Potrivit pct. 65 din Regulamentul privind conținuturile audiovizuale: *„Prezentatorii programelor audiovizuale de știri, informativ-analitice și de autor își vor exprima opiniile sau punctele de vedere în legătură cu subiecte de interes public ținându-se cont de principiile: imparțialității, echidistanței, echilibrului și favorizării liberei formări a opiniilor.”*

Respectiv, mai multe subiecte de interes public au fost prezentate în acest program unilateral, cu omiterea informațiilor și a punctelor de vedere importante pentru înțelegerea situației, ceea ce înseamnă o imagine distorsionată a realității pentru consumatorii de informații. Pe parcursul programului moderatorul a avut o abordare părtinitoare și neechitabilă, a susținut acuzațiile invitatului, fapt care nu contribuie la liberă formare a opiniilor.

Nu putem să omitem faptul că au fost și încercări slabe de a justifica cele spuse de invitat prin solicitarea probelor sau acordarea întrebărilor adăugătoare referitoare la subiectul discutat, cum ar fi:

[06:09] *„Faptul că doamna Sandu s-a implicat în clasarea acestui dosar poate fi probat, da? Aveți argumente?”*

[15:13] *„Bun, noi deocamdată credem că din cauza că sistemul energetic depinde de Transnistria și Ucraina, așa cel puțin s-a explicat la noi.”* (răspuns la acuzații referitoare la lipsa energiei electrice din cauza schemelor făcute de guvernare)

[15:13] *„Stați puțin, dle Cavaliuc, așa dosar penal nici nu există, probabil vă referiți la faptul că va fi intentat un asemenea dosar”*

[39:02] *„Credeți că SIS-ul poate fi atât de ușor subordonat intereselor politice, chiar vor face ei jocul guvernării?”*

De asemenea, este de menționat că, la sfârșitul programului apare textul de 4 secunde, în care se specifică că *„Postul de televiziune „Primul în Moldova” este dispus să ofere dreptul la replică tuturor persoanelor menționate în această emisiune.”*

În acest sens, sunt relevante prevederile **art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA:**

„În virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie să respecte următoarele exigențe: b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.”

Totodată, prin Decizia nr. 75 din 11.03.2022, CA a sancționat cu amendă în mărime de 5 000 de lei serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova” pentru încălcarea repetată a prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA.

În același timp, este de menționat că, pe parcursul interviului, au fost admise încălcări ale legislației în vigoare, prin faptul că se evidențiază caracterul publicitar al panoului digital, care servește drept fundal al invitatului, prezent de la începutul interviului cu semne de identificare ale Partidului Politic „PACE”, precum și cu indicarea adresei paginii oficiale a partidului. Deși legislația audiovizuală stabilește cert obligativitatea de a face distincția clară între produsul editorial și comunicările comerciale, furnizorul de servicii media audiovizuale nu a ținut cont de aceasta, admitând publicitatea politică în mod deschis în cadrul întregului program.

Astfel, sunt relevante prevederile **art. 63 alin. (2) din CSMA**: *„Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale regulamentului privind conținuturile audiovizuale”.*

Potrivit CSMA, *comunicare comercială audiovizuală* este: *mesaj sonor ori mesaj în imagini însoțite sau nu de sunet, care sunt destinate să promoveze, direct ori indirect, bunurile, serviciile sau imaginea unei persoane fizice ori juridice. Mesajele respective fie însoțesc, fie sunt incluse într-un program audiovizual în schimbul unei plăți ori retribuții similare sau în scopul autopromovării. Comunicările comerciale audiovizuale pot lua forma publicității, sponsorizării, teleshoppingului, plasării de produse și alte forme.”*

Totodată, este de specificat că, prin Decizia nr. 338 din 11.11.2022, CA a sancționat cu amendă în mărime de 10 000 de lei furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din CSMA, în cadrul difuzării programului audiovizual „Tema” la 12 octombrie 2022, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. j) din CSMA.

În ședința publică din 27.01.2023, membrii CA și-au exprimat acordul cu constatările din raportul de monitorizare, menționând, în special:

Moderatorul emisiunii „Tema” din 28 noiembrie 2022, Corneliu Ciurea, nu și-a îndeplinit funcția, rolul și misiunea de moderator. La vizionarea materialului, se creează impresia că întrebările moderatorului sunt orientate de invitat. Atunci când dl Cavcaliuc face câteva afirmații false (de exemplu, că noi plătim cel mai mare preț la energie din Europa), moderatorul nu intervine în niciun fel ca să ceară niște probe sau niște răspunsuri. Este clar că și întrebările, și răspunsurile au fost foarte bine pregătite și planificate și a fost un scenariu bine pus la punct. Un exemplu în acest sens este remarca moderatorului în contextul discuției cu privire la proiectul de lege, care se referă la activitatea Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, când el recunoaște că nici măcar nu a citit această lege și nu știe despre ce este vorba, în schimb, cu câteva minute înainte a vrut să afle părerea invitatului.

Membrii CA au concretizat că asemenea programe nu reprezintă nici pe departe jurnalism sau mass-media corectă. În acest program dl Cavcaliuc este prezentat ca un politician onest, competent, înțelept, care știe a conduce țara, pe când cei de la guvernare, în limbajul interviului, sunt niște incompetenți, narcomani, șantajști, care fură fără milă poporul. E normal și necesar ca guvernarea să fie criticată, dar e vorba despre modul cum se face aceasta, iar în cazul emisiunii „Tema” din 28 noiembrie 2022 măsura de bun simț a fost întrecută. Invitatul, dl Cavcaliuc, având el însuși probleme grave cu legea, a făcut acuzații în adresa unor persoane concrete. Moderatorul, însă, niciodată nu i-a adresat vreo întrebare legată de cauzele penale în care dl Cavcaliuc este vizat.

În sensul celor expuse, membrii CA au constatat neechilibrarea opiniilor și lipsa părerilor alternative în această emisiune, ceea ce demonstrează lipsa de bună-credință a moderatorului, care nu a ținut cont de interesele celeilalte părți, nu a fost imparțial și nu a încercat să echilibreze afirmațiile invitatului.

Totodată, membrii CA au remarcat că emisiunea a fost 55 de minute de publicitate electorală, dl Cavcaliuc a avut în spate bannerul partidului și a ținut un discurs electoral efectiv, au fost afirmații și lozinci electorale într-o perioadă neelectorală.

De asemenea, membrii CA au constatat, cu regret, că furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL nu este la prima abatere de acest fel, fiind deja sancționat cu amendă pentru încălcarea cerințelor generale privind comunicările comerciale audiovizuale, iar faptul că a repetat aceeași încălcare este o manifestare de rea-credință și o sfidare a legislației.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, ca urmare a petiției Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent”.
2. Se admite petiția Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent” nr. 55/CJI din 15.12.2022.
3. Se sancționează cu amendă în mărime de 13 000 de lei furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, pentru încălcarea repetată a prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (6) lit. d) din Cod.
4. Se sancționează cu amendă în mărime de 14 000 de lei furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, pentru încălcarea repetată a prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (6) lit. d) din Cod.
5. Furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL va prezenta dovada achitării amenzii în termen de 30 de zile din momentul publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
Datele bancare pentru achitarea amenzii: Cod fiscal: 1006601000037
Beneficiar: Ministerul Finanțelor – Trezoreria de Stat
Adresa băncii: mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
Codul IBAN: MDXXTR G AAA 143111 LLLL 0000
„XX” – codul de control, care se formează conform Anexei nr. 4 la Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 157 din 01.08.2013 Regulamentul cu privire la Transferul de credit (cod numeric);
„LLLL” – cod ce descifrează codul localității conform CUATM (cod numeric).
6. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.
7. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale și Serviciului financiar.
8. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU